

Відгук

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора, члена-кореспондента НААН України, завідувача кафедри менеджменту туристичного та готельно-ресторанного бізнесу Ужгородського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету

МОН України Лендєла Михайла Андрійовича

на дисертаційну роботу Попик Мар'яни Михайлівни на тему «Формування інтеграційних структур у лісопромисловому комплексі регіону» подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

У системі соціально-економічного розвитку Карпатського регіону, в тому числі Закарпатської області, лісові ресурси як складова природно-ресурсного потенціалу відіграють важливу роль. Окрім захисних водоохоронних, ґрунтозахисних, рекреаційних, санітарних, гігієнічних, оздоровчих природоохоронних, естетичних функцій ліси слугують ефективним засобом поліпшення навколишнього природного середовища, можуть стати потужною конкурентною перевагою соціально-економічного розвитку регіону, засобом підвищення рівня життя населення.

Карпатський регіон є одним з найбільш заліснених в Україні. Тут зосереджено 21% площі всіх земель лісового фонду країни або 2,3 млн. га і 29,4% запасу деревини, або 0,5 млрд. м³.

Важливим напрямом розумного і раціонального лісокористування є розроблення і реалізація наукових засад та реформування лісоресурсної сфери в результаті формування і забезпечення функціонування інтеграційних структур лісопромислового комплексу.

Зважаючи на це, тема дисертаційного дослідження Попик М.М. є актуальною, а зміст дисертації засвідчує розв'язання у процесі дослідження значної кількості проблем формування інтеграційних структур у лісопромисловому комплексі регіону.

Багатоаспектний характер дослідження здобувача визначається й тим, що дисертація виконана відповідно до теми науково-дослідницької роботи кафедри економіки підприємства ДВНЗ «Ужгородський національний університет» «Формування механізмів активізації потенціалу економічної системи Закарпаття в умовах глобалізації» (державний реєстраційний номер 0116U003557), де автором запропоновано науково-методичні підходи до обґрунтування і впровадження сучасних інституційних форм організації економічних взаємозв'язків у сфері ЛПК. В рамках наукової теми «Стратегія формування самодостатніх територіальних громад гірських територій» (номер державної реєстрації 0117U002948) Закарпатського регіонального центру соціально-економічних та гуманітарних досліджень НАН України автором визначено шляхи підвищення рівня економічного потенціалу підприємств ЛПК та соціально-економічного розвитку територіальних громад через стимулювання процесів створення інтеграційних лісопромислових структур на гірських територіях регіону.

Основні наукові положення, висновки і рекомендації, що сформульовані в дисертації, ступінь їх обґрунтованості і достовірності

Наукове значення проблеми розвитку інтеграційних відносин у лісопромисловому секторі економіки обумовлене їх пріоритетністю відповідно до пункту 1.5 «Фундаментальні дослідження з актуальних проблем суспільних та гуманітарних наук» Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року» №942 від 7.09.2011 року.

Наукові положення, висновки і рекомендації, які сформульовані в дисертації Попик М.М. є достатньо обґрунтованими і достовірними, що підтверджується опрацюванням значної кількості праць вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, використанням значного обсягу статистичної інформації та належною апробацією результатів дисертаційної роботи. Для

роботи характерний системний підхід і комплексне вивчення проблемних питань досліджуваної теми.

В дисертаційній роботі чітко окреслено мету і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування науково-теоретичних, методичних і прикладних засад формування інтеграційних структур у лісопромисловому комплексі, здатних внести значний вклад у економіку регіону за рахунок її стійкого і поступального розвитку.

Для досягнення поставленої мети та системного вирішення завдань дослідження здобувачем було використано такі методи: діалектичний метод, який дозволив узагальнити і систематизувати теоретичні засади інтеграційних процесів як основи реформування ЛПК. Застосувавши методи наукової абстракції та системного аналізу автором розроблено теоретичні і методичні підходи та практичні рекомендації щодо формування інтеграційних структур у ЛПК регіону. На основі методів індукції, функціонального та порівняльного аналізу здобувачем досліджено наукові та методичні підходи щодо ефективності створення інтеграційних структур. У процесі дослідження використано також фінансово-економічний і статистичний аналіз, графічний і табличний методи, економіко-математичне моделювання.

Наукова новизна результатів дослідження, отриманих особисто здобувачем та винесених на захист

Робота містить наукову новизну в частині вдосконалення методичних підходів щодо оцінювання ефективності механізму формування регіонального лісопромислового холдингу та впливу інтеграційних процесів у лісопромисловій сфері на регіональні економічні показники, який базується на положеннях теорії трансакційних витрат, що дозволить підвищити ефективність управлінських рішень на мікро- і мезорівні.

До нових наукових результатів, одержаних автором особисто слід віднести:

- узагальнення наукових розробок і власні дослідження дозволили автору зробити висновок, що основним критерієм при оцінюванні функціонування

лісопромислового комплексу є вимога єдності сировинної бази і комплексного використання сировини різними галузями. Трактуючи сучасне розуміння лісопромислового комплексу, здобувач наголошує на необхідності враховувати цільове значення лісоресурсної сфери для регіону, держави і суспільства в цілому, культивуючи не тільки економічну, а й екологічну складову, яка супроводжує всі розробки, програми та пропозиції, спрямовані на розвиток лісової галузі (с. 37-43);

- основою подальшого реформування лісопромислового комплексу регіону автор вважає процеси реструктуризації, реорганізації та інтеграції лісопромислових підприємств, виділяючи певні рівні, типи і форми інтеграції суб'єктів господарювання: перший рівень – макроекономічна інтеграція, другий рівень – міжрегіональна інтеграція, третій рівень – мікроекономічна інтеграція. Здобувач зазначає, що одним із шляхів реформування регіонального лісопромислового комплексу є створення інтеграційної структури холдингового типу (с. 54-96);
- автором розроблено методичний підхід до оцінки ефективності формування інтеграційних структур для суб'єктів прийняття рішень, який базується на основі теорії трансакційних витрат. На основі теорії трансакційних витрат здобувачем запропоновано економіко-математичні моделі для суб'єктів прийняття управлінських рішень на мікро- і мезорівні, які дозволяють оцінити ефективність формування інтеграційних структур з точки зору окремого підприємства та макроекономічних показників регіону відповідно (с. 117-151);
- автором запропоновано механізм формування регіонального лісопромислового холдингу, який передбачає шість етапів: оцінку привабливості економіки регіону та складових його економічного розвитку, визначення цілей і оцінювання доцільності створення лісопромислового холдингу в регіоні, аналіз очікуваних результатів діяльності регіонального холдингу, розроблення стратегії і програми дій, методичних рекомендацій щодо створення холдингу, реалізацію програми дій щодо його формування, розроблення заходів, спрямованих на контроль регіонального лісопромислового холдингу і оцінку його ефективності. В дисертаційній

роботі здійснено аналіз очікуваних результатів діяльності інтеграційних структур у регіональному лісопромисловому комплексі у новоствореній структурі холдингу (с. 152-158);

- у роботі обґрунтовано доцільність впровадження системи управління регіональними інтеграційними структурами на засадах контролінгу на трьох рівнях: перший – становить центральну підсистему системи управління холдингом, яка координує діяльність усіх функціональних управлінських одиниць та здійснює інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень; другий рівень контролінгу передбачає координацію (через консультування та інформування) роботи підприємств лісопромислового комплексу; третій рівень контролінгу (регіональний) передбачає інформаційно-аналітичний супровід органів регіональної влади з питань управління економічними системами, формування стратегічних цілей і завдань розвитку ЛПК, індикативне планування і прогнозування соціально-економічного розвитку регіону (с. 180-194);
- здобувачем окреслено стратегічні напрями розвитку інтеграційних структур у лісопромисловому комплексі регіону в контексті євроінтеграції. Стратегічні напрями сформовано в розрізі окремих видів діяльності (лісозаготівля, лісопереробка, виробництво продукції з деревини). Наголошено на перевагах і ризиках від асоціації з ЄС: можливість використання зарубіжного досвіду господарювання та використання сучасних технологій, водночас відмічено жорсткі критерії щодо якості продукції та високий рівень конкуренції (с. 195-203).

Висновки викладені в дисертаційній роботі носять виважений аналітично-прикладний характер.

Науково-практичне значення отриманих результатів

У дисертаційній роботі узагальнено науково-теоретичні прикладні засади формування інтеграційних структур у лісопромисловому комплексі регіону. Запропоновані в роботі методичні і практичні рекомендації можуть бути використані в процесі розробки регіональних програм розвитку

лісопромислового комплексу, стратегічному плануванні господарської діяльності підприємств лісопромислової сфери, для оцінки ефективності функціонування інтеграційних структур.

Сформульовані автором положення методичного підходу щодо управлінського обліку підприємства, а також розроблена модель оцінки інтеграційних процесів в умовах застосування на виробництві передуючих технологічних стадій використані ТОВ «Лісоіндустрія». Окремі пропозиції автора щодо розвитку лісового господарства та деревообробної промисловості регіону використані Департаментом економічного розвитку і торгівлі при розробці Програми економічного і соціального розвитку Закарпатської області.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в навчальний процес ДВНЗ «Ужгородський національний університет» при викладанні дисциплін «Регіональна економіка», «Розміщення продуктивних сил». Впровадження засвідчено відповідними довідками.

Повнота викладу наукових положень і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Основні результати дисертаційного дослідження опубліковані у 23 наукових працях, з яких 10 одноосібних, 5 – у наукових фахових виданнях України, 5 – в іноземних виданнях та виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 13 – у матеріалах науково-практичних конференцій та інших публікаціях, які додатково відображають зміст дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертаційної роботи

Дисертаційна робота містить окремі недоліки та положення дискусійного характеру, зокрема:

1. Результати дисертаційного дослідження не достатньо абстраговані з положеннями Концепції сталого розвитку Закарпаття та змістом щорічних Програм соціального і економічного розвитку області. Перелік зазначених

Концепцій та Програм соціального і економічного розвитку області відсутній у списку використаних джерел.

2. В процесі дисертаційного дослідження слід було здійснити SWOT-аналіз сучасного стану розвитку лісопромислового комплексу області, обґрунтувати можливості і перспективи його розвитку в контексті функціонування новостворених інтеграційних структур та лісопромислового холдингу.

3. В роботі не розкрито можливості і переваги формування лісопромислового регіонального кластеру на основі господарської діяльності новостворених інтеграційних формувань і структур лісопромислового холдингу.

4. Рекомендації здобувача сформовані за результатами дисертаційного дослідження щодо розумного і раціонального ведення лісового господарства області не адаптовані до результатів емпіричних досліджень здійснених в області в рамках швейцарсько-українського проекту «FORZA», спрямованого на реалізацію кластерного менеджменту і ведення лісового господарства за принципом наближеного до природного лісництва. Використання зазначеного досвіду підсилило б достовірність результатів дослідження автора дисертації.

5. В дисертаційній роботі не висвітлено проблеми формування інституційного середовища та інфраструктури суб'єктів підприємництва в лісоресурсній сфері, яке виступає гарантом стабільності ринкової економіки та підвищення рівня життя і добробуту жителів регіону.

6. В роботі відсутні авторські пропозиції щодо зміни законодавства України з приводу формування та розвитку інтеграційних формувань у лісоресурсній сфері регіону. Адже на сьогодні законодавча база регулювання та інфраструктурного забезпечення діяльності інтеграційних структур потребує поліпшення.

Однак вказані зауваження не знижують наукової цінності та практичного значення дисертації.

Загальний висновок

Дисертація Попик Мар'яни Михайлівни на тему «Формування інтеграційних структур у лісопромисловому комплексі регіону» є самостійно

виконаною, завершеною кваліфікаційною науковою працею. Отримані результати дослідження і представлені рекомендації забезпечують розв'язання поставленої проблеми пов'язаної з розвитком інтеграційних структур у лісопромисловому комплексі регіону.

За своїм змістом, актуальністю, новизною, важливістю і значущістю одержаних автором результатів, їх обґрунтованістю і достовірністю, а також практичною цінністю сформованих положень і висновків, дисертація Попик Мар'яни Михайлівни на тему «Формування інтеграційних структур у лісопромисловому комплексі регіону» відповідає пунктам 9, 10, 13, 14 «Порядку присудження ступенів» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013 р. у чинній редакції), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НААН України,
заслужений економіст України,
завідувач кафедри менеджменту
туристичного та готельно-
ресторанного бізнесу Ужгородського
торговельно-економічного інституту
Київського національного
торговельно-економічного
університету

Підпис професора Лендела М.А.
засвідчую:

Директор інституту, професор

М.А. Лендел

П.П. Гаврилко